

Przedsiębiorczość i Zarządzanie
Wydawnictwo SAN – ISSN 1733-2486
Tom XV, Zeszyt 10, Część I, ss. 373–388

Joanna Stawska

Uniwersytet Łódzki

Konkurencyjność polskiej gospodarki w kontekście ostatniego kryzysu finansowego

The competitiveness of the Polish economy in the context of the financial crisis

---

Abstract: The purpose of this article is to study the competitiveness of the Polish economy during the recent financial crisis, in the aspect of anti-crisis measures of economic authorities. During the recent financial crisis economic authorities have sought to reduce the negative effects of the crisis by introducing anti-crisis programs aimed at stimulating the economy. Anti-crisis measures of the government and the central bank had a significant role in the process of mitigating the effects of the crisis, however, did not prevent the Polish economy against deterioration of many macroeconomic indicators and partially of its competitiveness. As a result, however, the competitiveness of the Polish economy has improved especially in the phase of recovery from the financial crisis.

Key-words: financial crisis, competitiveness, enterprises, monetary policy, fiscal policy.

Wprowadzenie

Ostatni kryzys sektora finansowego w Stanach Zjednoczonych przyniósł ze sobą negatywny impuls rozwojowy w większości krajów na świecie. Kryzys wpłynął na poszczególne gospodarki głównie poprzez dwa kanały transmisji, tj. powiązania finansowe oraz handlowe. W przypadku pierwszego kanału istotną rolę odegrało zaangażowanie poszczególnych państw czy instytucji finansowych w aktywa amerykańskie oraz w transakcje oparte na finansowaniu dolarem. Ponadto negatywne skutki kryzysu z łatwością zostały rozprzestrzenione przez rynek akcji i obligacji [Nazarczuk 2013, s. 80].

Z kolei w przypadku kanału handlowego kryzys wpłynął na ograniczenie popytu na towary pochodzące z eksportu, jak również oddziaływał na konkurencyjność poszczególnych przedsięwzięć opartych na eksporcie, głównie poprzez zmiany kursu walutowego i tym samym zmianę rentowności działalności eksportowej [Miller, Vallee 2011].

Aurori podaje kilka czynników oddziałujących na proces transmisji szoków ekonomicznych, a mianowicie: odległość geograficzną (im mniejsza, tym relatywnie skala i tempo przenoszenia szoków może być większe), efekt naśladownictwa uczestników rynku (wycofanie przez inwestorów kapitału z danego rynku często wywołuje panikę na innych rynkach i giełdach) oraz tzw. efekt „monsunu” (wszystkie państwa odczuwają skutki podobnego szoku, czego przykładem jest kryzys naftowy) [Aurori i in. 2010].

Ostatni kryzys finansowy o skali międzynarodowej w początkowej fazie rozwoju dotyczył głównie amerykańskich banków inwestycyjnych. W warunkach dostępności kredytów dla mniej zamożnych klientów generowano znaczne zyski przy rosnących cenach nieruchomości. W krótkim czasie ceny nieruchomości spadły poniżej poziomu wartości udzielonych kredytów, przyczyniając się do upadłości wielu banków. Taka sytuacja na rynku oddziaływała na ograniczanie poziomu udzielanych kredytów dla przedsiębiorstw i osób fizycznych. Wiele firm w wyniku ograniczenia akcji kredytowej zdecydowało się na zastosowanie strategii przetrwania opartej na redukcji zatrudnienia. Wzrost bezrobocia przyczynił się z kolei do znacznego obniżenia poziomu konsumpcji i inwestycji [Repetowski, s. 98].

W wymiarze mikroekonomicznym kryzys finansowy przyczynił się do pogorszenia wyników finansowych firm, co wiąże się z niższymi przychodami i zyskami, a następnie z ograniczeniem zatrudnienia, co implikuje zahamowanie inwestycji przedsiębiorstw. Tym samym spada udział tych przedsiębiorstw w rynku i następuje redukcja rozmiarów ich działalności. Ponadto kryzys negatywnie oddziałuje na niematerialne aspekty związane z pogorszeniem się jakości oferty firmy, spadkiem zaufania i wiarygodności przedsiębiorstwa na rynku, co niekorzystnie wpływa na reputację i markę jednostki gospodarczej. Zatem kryzys przyczynia się najczęściej do obniżenia poziomu konkurencyjności przedsiębiorstw [Raftowicz-Filipkiewicz 2013, ss. 49–50].

Wśród przyczyn kryzysu finansowego Taylor wymienia: odejście od historycznych zasad ustalania stóp procentowych, mylną diagnozę problemów na rynkach kredytów bankowych i w związku z tym niewłaściwy kierunek działania, oparty na koncentracji na płynności systemu bankowego oraz nieefektywne interwencje rządu, które przedłużyły kryzys finansowy [Taylor 2010]. Z kolei Teichaman wskazuje – jako przyczynę kryzysu – na nieefektywność w procesie tworzenia ładu instytucjonalnego na globalnym rynku finansowym.

wym ze szczególnym uwzględnieniem innowacyjnych produktów bankowych, które nie miały wystarczającego pokrycia w rozwiązaniach regulacyjnych [Teichmann 2010]. W obu poglądach dominuje przekonanie, że kryzys wywołany został przez decyzje władz gospodarczych, których konsekwencje odbiły się na konkurencyjności światowych gospodarek.

Celem artykułu jest przeprowadzenie badania konkurencyjności polskiej gospodarki w warunkach ostatniego kryzysu finansowego w aspekcie antykryzysowych działań władz gospodarczych. Artykuł weryfikuje hipotezę, że kryzys finansowy niekorzystnie oddziaływał na konkurencyjność polskiej gospodarki.

Do osiągnięcia postawionego celu wykorzystano następujące metody badawcze: przegląd literatury naukowej, statystyczne metody badawcze oraz metody graficznej prezentacji zjawisk gospodarczych.

1. Pojęcie konkurencyjności i jej determinanty

W literaturze przedmiotu można znaleźć kilka definicji konkurencyjności. Jednym z przykładów jest definicja OECD, która ujmuje konkurencyjność jako „zdolność przedsiębiorstw, przemysłów, regionów, państw lub ponadnarodowych obszarów do generowania w wyniku wystawienia na międzynarodową konkurencję, relatywnie wysokich dochodów z czynników produkcji oraz wysokiej stopy zatrudnienia, opartych na trwałych podstawach” [Globalisation... 1996, s. 20].

Konkurencyjność to efekt działań wielu uczestników rozwoju społeczno-gospodarczego. Konkurencyjność to stały element rozwoju przedsiębiorstw oraz aktualny wyznacznik przetrwania firmy i przywracania mu stanu równowagi w ciągle zmieniającym się otoczeniu gospodarczym [Grzebyk, Kryński, s. 115]. Autorzy *World Competitiveness Yearbook 2003* definiują konkurencyjność państw jako „ten obszar wiedzy ekonomicznej, który analizuje fakty i politykę, kształtujące zdolność kraju do tworzenia i zachowania otoczenia, sprzyjającego tworzeniu większej wartości przez przedsiębiorstwa i większego dobrobytu mieszkańców” [Garelli 2003, s. 702].

Warto dodać, że podmiotami konkurencji, w tym międzynarodowej, są przedsiębiorstwa a państwo ma istotny wpływ na otoczenie biznesu, a szerzej na gospodarkę. To polityka państwa wpływa na najważniejsze czynniki konkurencyjności, jak wykształcenie i doświadczenie pracowników, czyli kapitał ludzki oraz tworzenie zachęt do napływu kapitału [Bieńkowski i inni 2008, s. 35].

Walczak prezentuje uwarunkowania występujące w otoczeniu rynkowym, które oddziałując na konkurencyjność przedsiębiorstw, wpływają na konkurencyjność gospodarki. Wśród czynników zewnętrznych wymienia

m.in.: globalizację gospodarki, sytuację na światowych rynkach, koniunkturę gospodarczą, liberalizację rynków, swobodny przepływ kapitału, towarów i usług, politykę fiskalną państwa, innowacyjność gospodarki, poziom wzrostu gospodarczego, a w tym bardziej szczegółowo m. in.: stawki podatkowe, kursy walut, dostępność i oprocentowanie kredytów, poziom bezpośrednich inwestycji zagranicznych, regulacje prawne dotyczące swobody prowadzenia działalności gospodarczej, poziom bezrobocia, kondycję sektora finansów publicznych, pomoc ze środków publicznych, popyt i podaż wykwalifikowanej siły roboczej i inne [Walczak 2010].

Podsumowując, według Ljubo, Vlatka i Sanja, wśród najważniejszych czynników oddziałujących na konkurencyjność gospodarek należy wymienić: stabilność ekonomiczną i polityczną, poziom rozwoju infrastruktury, system prawny oraz na poziomie mikroekonomicznym: klimat sprzyjający rozwojowi biznesu oraz nakłady inwestycyjne na badania i rozwój. Podkreślają oni jednak, że ze względu na zmiany w globalnym środowisku ekonomicznym konkurencyjność gospodarki jest trudna do utrzymania, ponieważ zależy od zbyt wielu czynników [Ljubo, Vlatka, Sanja 2011, ss. 557–568].

2. Konkurencyjność polskiej gospodarki

Na świecie istnieje wiele wskaźników oraz rankingów poziomu konkurencyjności gospodarek. W pracy zaprezentowano wybrane wyniki raportów, które uznano za najlepiej odzwierciedlające sytuację w polskiej gospodarce w okresie 2007–2013.

Światowe Forum Ekonomiczne publikuje ranking globalnej konkurencyjności *The Global Competitiveness Index* – GCI, który mierzy ogólną konkurencyjność gospodarki. Indeks ten obliczany jest na podstawie 100 wskaźników, takich jak: otoczenie makroekonomiczne, innowacje, stopień rozwoju biznesu, efektywność rynku pracy, rozwój rynków finansowych czy szkolnictwo wyższe.

Tabela 1. Ranking wg indeksu globalnej konkurencyjności (GCI)

Lata	2006–2007	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013
Pozycja Polski w rankingu	48	51	53	46	39	41	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Polska...Raport o stanie gospodarki*, MF, Warszawa raporty za okres 2007–2013.

Najwyższy indeks GCI polska gospodarka osiągnęła w rankingu 2010–2011, kiedy ustępowały skutki kryzysu finansowego na rynkach międzynarodowych, a najniższy w latach 2008–2009, czyli w najgłębszej fazie kryzysu (tabela 1).

Z kolei International Institute for Management Development (IMD) przygotowuje Światowy Rocznik Konkurencyjności (*World Competitiveness Yearbook*), oceniając 55 państw w oparciu o 300 kryteriów szczegółowych. W Raporcie IMD brane są pod uwagę istotne czynniki, takie jak: wzrost gospodarczy, zatrudnienie, wyniki w handlu zagranicznym, poziom cen, polityka fiskalna, efektywność przedsiębiorstw czy infrastruktura. Polska gospodarka w tym rankingu w 2008 r. znajdowała się na 44. miejscu (wzrost z 52. miejsca) [*Polska 2009...*, 2009, s. 60]. Natomiast już w 2010 r. na 58 ocenianych państw Polska zajęła 32. miejsce notując dużą poprawę z 44. pozycji w 2009 r. [*Polska 2010...*, 2010, s. 70].

W 2011 r. w raporcie IMD na 58 państw Polska zajęła 34. miejsce, zaliczając spadek o 2 pozycje, jednocześnie utrzymując tę samą pozycję w 2012 r. (na 59 krajów) [*Polska 2012...*, 2012, s. 79]. Podobnie w 2013 r. IMD oceniło Polskę pod względem konkurencyjności na 33. miejscu na tle 60 państw [*Polska 2013...*, 2013, s. 86]. Podsumowując, w 2010 r. zauważamy poprawę pozycji Polski w rankingu, co może wynikać nie tylko z ustępowania kryzysu, ale również z gorszej sytuacji gospodarczej pozostałych krajów w większym stopniu dotkniętych kryzysem.

Jednym z najbardziej znanych raportów, odnoszących się do mikroekonomicznych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej, jest Raport Banku Światowego (BS) i IFC „*Doing business*” (tabela 2). Według Raportów „*Doing business 2008*” oraz „*Doing business 2009*” Polska w 2008 r. pod względem łatwości prowadzenia działalności gospodarczej (*ease of doing business*) zajęła 74. miejsce na 178 badanych państw (spadek o 6 miejsc), natomiast w 2009 r. – 76. pozycję (na 181 państw). Analizując dokładniej rankingi cząstkowe, najniższą ocenę Polska uzyskała w kategorii – rozpoczynanie działalności gospodarczej, zajmując 129. miejsce w 2008 r. (spadek o 11 pozycji w odniesieniu do poprzedniego rankingu) i 145. w 2009 r. Polska gospodarka równie nisko została oceniona w kwestii łatwości uzyskiwania licencji i koncesji, zajmując 158. miejsce w 2009 r. (spadek o 2 pozycje) oraz pod względem łatwości płacenia podatków, uzyskując w 2009 r. 142. miejsce (spadek o 9 pozycji). Kolejne wyniki zanotowano w następujących kategoriach: łatwość rejestracji nieruchomości – 84. miejsce (poprawa o 3 miejsca w stosunku do 2008 r.), ład korporacyjny (38. miejsce w 2009 r.), handel międzynarodowy (41 miejsce w 2009 r.), uzyskiwanie kredytu (28. miejsce w 2009 r.) oraz zatrudnienie pracowników (82. pozycja w 2009 r.). Według danych makroekonomicznych, w 2009 r. kryzys dotarł również do Polski.

Należy również podkreślić, że właściwie we wszystkich cząstkowych wskaźnikach ocenionych w Raporcie z 2008 r. jako wyniki najslabsze, w 2009 r. sytuacja uległa jeszcze pogorszeniu [*Polska 2008...*, 2008, s. 53 – 54 oraz *Polska 2009...*, 2009, ss. 57–58].

W kolejnych dwóch raportach „Doing business 2010” oraz „Doing business 2011” w rankingu łatwości prowadzenia działalności gospodarczej Polska awansowała z 73. pozycji w 2010 r. na 70. pozycję w 2011 r. (na tle 183 państw). Najlepsze wyniki polska gospodarka zanotowała w ciągu tych dwóch lat w kategorii łatwości uzyskania kredytu (15. zarówno w 2010 r. jak i w 2011 r. – poprawa o 13 miejsc). Niewiele pogorszyły się wyniki w kategorii procedur w handlu zagranicznym (49. – w 2011 r. spadek o 7 pozycji). Wciąż nisko oceniono Polskę pod względem uzyskiwania pozwoleń budowlanych (164. w 2011 r. – spadek o 1 pozycję), zatrudnienia pracowników (76. – spadek o 6 pozycji w 2010 r.) oraz łatwości rejestracji nieruchomości (86. miejsce w 2011 r.). W obszarze rozpoczynania działalności gospodarczej w 2010 r. Polska zajęła 117. miejsce, notując jednak poprawę o 28 miejsc oraz 113. miejsce w 2011 r.). Natomiast w kategorii łatwości płacenia podatków w 2011 r., Polska zanotowała wzrost, zajmując 121. pozycję (rok wcześniej pozycję 151.) [*Polska 2010...*, 2010, ss. 71–72 oraz *Polska 2011...*, 2011, ss. 77–78].

Tabela 2. Wyniki Raportu Banku Światowego (BŚ) i IFC „Doing business” w latach 2008–2013

Poszczególne kategorie rankingu	Pozycje Polski w poszczególnych latach w rankingu					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Łatwość prowadzenia biznesu	74	76	73	70	62	55
Rozpoczynanie działalności gospodarczej	129	145	117	113	126	124
Łatwość uzyskiwania licencji i koncesji	156	158	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Łatwość płacenia podatków	133	142	151	124	124	114
Łatwość rejestracji nieruchomości	81	84	86	86	87	62
Ład korporacyjny	33	38	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Handel międzynarodowy	42	41	42	49	46	50
Uzyskanie kredytu	25	28	15	15	8	4
Zatrudnienie pracowników	78	82	76	b.d.	b.d.	b.d.
Uzyskiwanie pozwoleń budowlanych	155	157	163	164	160	161
Ochrona inwestorów	b.d.	38	41	44	46	49

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Polska... Raport o stanie gospodarki*, MF, Warszawa, raporty za okres 2007–2013.

Warto podkreślić, że według Raportów „Doing business 2012” oraz „Doing business 2013” Polska znacznie poprawiła swoją pozycję w rankingu prowadzenia działalności gospodarczej, zajmując 55. miejsce na 185 krajów w 2013 r. Dobre wyniki Polska osiągnęła w kategoriach: łatwość uzyskania kredytu (4. miejsce w 2013 r.), ochrona inwestorów (49. pozycja w 2013 r. – spadek o 3 miejsca), procedur związanych z handlem zagranicznym (50. miejsce w 2013 r. – spadek o 4 pozycje). W rankingu rozpoczęcie działalności gospodarczej zanotowano niewielką poprawę, ale nadal w 2013 r. Polska znajduje się w tej kategorii na 124. miejscu. Lepszy wynik osiągnięto również w zakresie rejestracji prawa własności nieruchomości, zajmując w 2013 r. – 62. miejsce (poprawa o 25 pozycji) oraz łatwości płacenia podatków – wzrost o 10 pozycji (114. miejsce) w stosunku do roku poprzedniego. Wciąż najniżej polska gospodarka jest oceniana w obszarach: uzyskiwania pozwoleń budowlanych (160. miejsce w 2013 r.) [*Polska 2013...*, 2013, ss. 83–84 oraz *Polska 2012...*, 2012, ss. 80–81].

Analizując powyższe raporty, zauważalna jest poprawa konkurencyjności polskiej gospodarki szczególnie w okresie ustępowania kryzysu finansowego. Analizując dane z wymienionych raportów, można wysunąć wniosek, że kryzys oddziaływał na wiele częściowych rankingów konkurencyjności, szczególnie na: rozpoczęcie działalności gospodarczej, łatwość prowadzenia biznesu oraz łatwość uzyskania kredytu. Warto również dodać, że atutem Polski w oczach inwestorów jest m.in. stabilna sytuacja makroekonomiczna w „trudnych czasach”.

3. Sytuacja makroekonomiczna a konkurencyjność polskiej gospodarki

Należy podkreślić, że podczas ostatniego kryzysu finansowego władze monetarne oraz fiskalne podjęły wiele decyzji o charakterze antykryzysowym, spełniając istotną rolę w procesie pobudzania aktywności gospodarczej. Władze gospodarcze w ramach działań antykryzysowych miały na celu pobudzenie popytu konsumpcyjnego oraz inwestycyjnego poprzez ograniczanie obciążeń paropodatkowych i podatkowych, przez ograniczanie barier administracyjnych i ułatwienia w pozyskiwaniu środków unijnych czy ułatwienia w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego [*Koniunktura...*2011, s. 42]. W sierpniu 2009 roku wprowadzono *Ustawę o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców*, poprzez którą władze fiskalne dążyły do utrzymania miejsc pracy w przedsiębiorstwach, wprowadzając elastyczniejsze rozwiązania w zakresie rozliczania czasu pracy i dodatkowych świadczeń w przypadku przestojów ekonomicznych [*Ustawa z dnia 1 lipca 2009 r.*].

Na posiedzeniu rady ECOFIN w dniu 7 października 2008 r., NBP oraz rząd RP zdecydowały podjąć działania, mające na celu podtrzymanie wzrostu gospodarczego w obliczu zaistnienia globalnego kryzysu finansowego. Ministerstwo Finansów wprowadziło Pakiet regulacyjny, w ramach którego przygotowano zbiór ustaw, służących poprawie działania sieci bezpieczeństwa finansowego w Polsce i przygotowaniu mechanizmów antykryzysowych. Pakiet regulacyjny MF obejmował następujące akty prawne [*Raport o stabilności...* 2009, s. 14]:

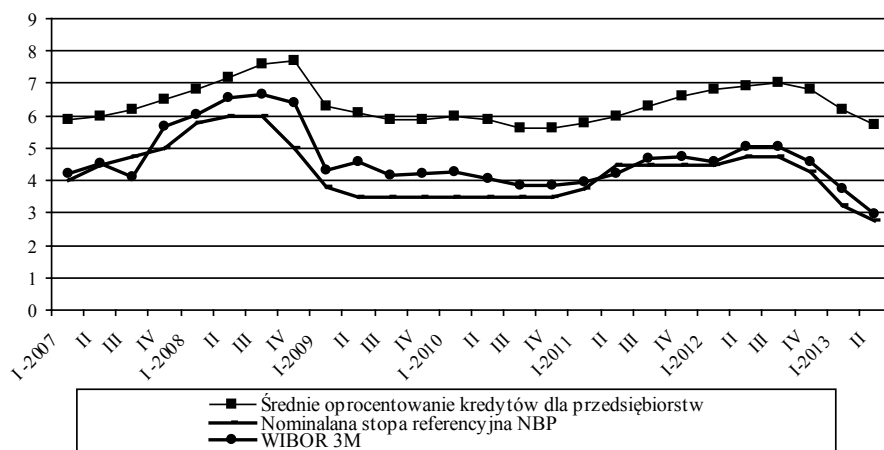
- Ustawa z dnia 7 listopada 2008 r. o Komitecie Stabilności Finansowej, Dz.U. z 2008r. Nr 209, poz. 1317;
- Ustawa zmieniająca ustawę z dnia 14 grudnia 1994 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, Dz. U. z 2008 r. Nr 209, poz. 1315;
- Ustawa z dnia 12 lutego 2009 r. o udzieleniu przez Skarb Państwa wsparcia instytucjom finansowym, Dz.U. z 2009r. Nr 39, poz. 308;
- Ustawa z dnia 12 lutego 2010 r. o rekapitalizacji zagrożonych instytucji finansowych, Dz. U. Nr 40, poz. 226.

Założeniem Ustawy o Komitecie Stabilności Finansowej była współpraca pomiędzy Ministerstwem Finansów, Komisją Nadzoru Finansowego i Narodowym Bankiem Polskim w celu oceny krajowego systemu finansowego. Zgodnie z tą Ustawą, działania na rzecz stabilności systemu finansowego w Polsce zostały powierzone bankowi centralnemu. W ramach działań antykryzysowych, zmierzających do utrzymania stabilności systemu finansowego, podniesiono poziom ochrony depozytów z wcześniejszej sumy 22 500 euro do 50 000 euro przy gwarancji depozytów w ich pełnej wysokości (zmiana ustawy o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym). Zdecydowano również o czasowym wsparciu instytucji finansowych w postaci gwarancji SP, pożyczek skarbowych papierów wartościowych czy sprzedaży skarbowych papierów wartościowych, jak również o rekapitalizacji zagrożonych instytucji finansowych [*Raport o stabilności...* 2009, s. 14].

Po ogłoszeniu we wrześniu upadku banku inwestycyjnego Lehman Brothers, wyraźnie uległo ograniczeniu zaufanie pomiędzy kontrahentami na rynkach światowych. Niestabilna sytuacja finansowa na rynkach skłoniła NBP do zmian w polityce pieniężnej. Bank centralny w Polsce podjął decyzje o znacznej obniżce stóp procentowych, co wpłynęło, poprzez mechanizm transmisji impulsów polityki monetarnej, na niższe stopy na rynku międzybankowym, a tym samym niższe średnie oprocentowanie kredytów dla przedsiębiorstw (wykres 1).

Wykres 1. Nominalna stopa referencyjna NBP, stawka rynku międzybankowego WIBOR 3M oraz średnie oprocentowanie kredytów dla przedsiębiorstw w latach 2007-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Raportów rocznych NBP za lata 2007-2012.

Decyzje podjęte przez NBP mieściły się w programie działań antykryzysowych, mających na celu pobudzenie popytu konsumpcyjnego i inwestycyjnego i podniesienie konkurencyjności polskiej gospodarki.

Plan Stabilności i Rozwoju, ogłoszony 30 listopada 2008 r., miał na celu dostarczenie gospodarce impulsów stymulujących popyt. Zmiany przewidziane w ramach tego planu obejmowały między innymi [Raport o stabilności... 2009, s. 15]:

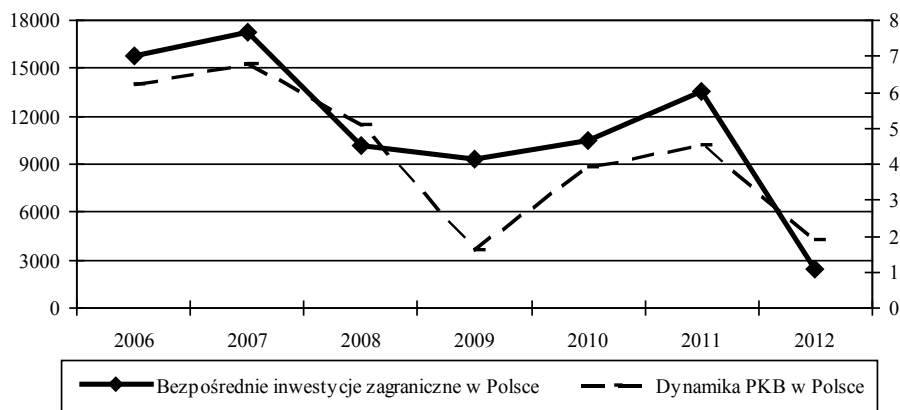
1. zwiększenie limitu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa, zapisanego w ustawie budżetowej, do 40 mld zł, przy czym zastrzeżono, że gwarancje te mogłyby zostać wykorzystane na realizację projektów infrastrukturalnych, które miały być realizowane w ramach pomocy z UE lub systemu partnerstwa publiczno-prywatnego, projektów eksportowych lub zamówień przez przedsiębiorstwa;
2. wzmocnienie systemu poręczeń kredytowych, co dałoby możliwość zwiększenia akcji kredytowej o 20 mld zł w 2009 r.;
3. przyspieszenie inwestycji współfinansowanych z budżetu UE, zwiększając planowane na rok 2009 wydatki kwalifikowane, certyfikowane przez Komisję Europejską o wartości 16, 8 mld zł przy jednoczesnym zwiększeniu ich faktycznej realizacji do 21,4 mld zł;
4. zmiany w podatku VAT, które miałyby przyczynić się do przyspieszenia zwrotu podatku;

5. utrzymanie decyzji o wprowadzeniu dwustopniowej skali PIT, umożliwiające znaczne zwiększenie popytu konsumpcyjnego.

Władze fiskalne zdecydowały o wzmocnieniu systemu poręczeń kredytowych, w tym zwiększeniu kapitału Banku Gospodarstwa Krajowego poprzez zmianę Ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa i niektóre osoby prawne oraz ustawy o BGK. Ustawa ta, uchwalona 2 kwietnia 2009 r., przewidywała, że BGK będzie mógł udzielać gwarancji i poręczeń w ramach rządowych programów społeczno-gospodarczych uchwalonych przez rząd. Ponadto powstał nowy instrument wspierania eksportu, oparty na bezpośrednim udzielaniu przez BGK kredytów zagranicznym nabywcom polskich towarów i usług. Zmiany w tych ustawach mają na celu łatwiejszy dostęp do zewnętrznego finansowania (w formie kredytów) dla małych i średnich przedsiębiorstw. Oszacowano, że oferowane przez rząd działania spowodują dodatkowy impuls popytowy na poziomie 91,3 mld zł [Raport o stabilności... 2009, s. 15].

Poniżej zaprezentowano kilka wielkości makroekonomicznych, które mają istotne znaczenie dla konkurencyjności polskiej gospodarki. Wskaźniki te odzwierciedlają sytuację makroekonomiczną w kraju, która jest jednym z głównych determinant postrzegania gospodarki jako konkurencyjnej.

Wykres 2. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) w mln EUR (lewa oś) oraz dynamika PKB w Polsce (prawa oś)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych z raportów *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce* NBP za okres 2006–2012 oraz GUS [za:] http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm.

Niekorzystne oddziaływanie kryzysu finansowego odbiło się zarówno na poziomie BIZ jak i dynamice PKB w Polsce (wykres 2). W latach 2007–2010

zauważalny jest znaczny spadek bezpośrednich inwestycji zagranicznych i poziomu PKB, co ma istotne znaczenie we wskaźnikach konkurencyjności gospodarki. Spadek PKB niekorzystnie wpływa na atrakcyjność gospodarki jako kraju do inwestowania, a spadek poziomu BIZ świadczy, że wielu inwestorów pomija daną gospodarkę, jako docelowe miejsce swoich przedsięwzięć.

Jednak na tle innych państw europejskich, Polska stanowi atrakcyjne miejsce lokaty inwestycji w stosunku do krajów zachodnich, gdzie skutki kryzysu są bardziej odczuwalne [Jasiniak 2013, s. 98].

Tabela 3. Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w latach 2007–2012 (w mln EUR)

Rok	Wniesienie udziałów kapitałowych	Reinwestowane zyski	Pozostały kapitał (głównie kredyty)	Ogółem
2006	5 913	4 510	5 318	15 741
2007	5 613	6 782	4 847	17 242
2008	6 698	-713	4 143	10 128
2009	3 799	3 582	1 962	9 343
2010	3 181	5 627	1 699	10 507
2011	2 424	5 177	7 232	14 832
2012	-2 637	4 440	2 913	4 716

Źródło: *Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2011 roku oraz Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2012 roku* NBP.

Znacznie niższy napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski w 2008 oraz 2009 roku wynikał głównie z zawirowań na rynkach finansowych, spowodowanych globalnym kryzysem finansowym, którego początki datuje się na 2007 rok (tabela 3). Wiele przedsiębiorstw pochodzenia amerykańskiego oraz zachodnioeuropejskiego zdecydowało się na gromadzenie środków pieniężnych oraz spłacanie zadłużenia, a nie inwestowanie [Puchalska, *Kryzys...*].

Dla konkurencyjności polskiej gospodarki istotne znaczenie mają m. in. zaprezentowane poniżej: poziom inflacji, bezrobocia oraz kursu walutowego w Polsce w okresie 2007–2013.

Tabela 4. Wskaźnik cen i usług konsumpcyjnych – roczna inflacja CPI w Polsce w latach 2007–2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Inflacja CPI	2,5	4,2	3,5	2,6	4,3	3,7	0,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS: http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm.

Wskaźnik inflacji w Polsce w 2008 roku oraz w latach 2011–2012 przekroczył cel inflacyjny, jednak pomimo zawirowań i niestabilności finansowej na rynku międzynarodowym można uznać poziom inflacji w Polsce jako stabilny (tabela 4).

Analizując poziom bezrobocia w Polsce w latach 2007–2013 (tabela 5), tylko w 2008 r. osiągnął wartość jednocyfrową, jednak od 2009 r. zaczął rosnąć, co można było zaobserwować w większości krajów UE w następstwie kryzysu finansowego.

Tabela 5. Poziom bezrobocia w Polsce w latach 2007–2013

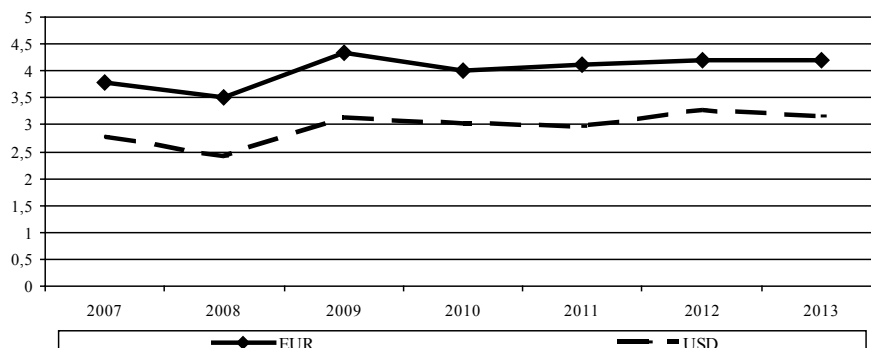
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobocie ^b	11,2	9,5	12,1	12,4	12,5	13,4	13,4

b - Stopa rejestrowanego bezrobocia ogółem (stan w końcu roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych GUS: http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm.

Istotnym elementem konkurencyjności gospodarki pozostaje również kurs walutowy danego kraju. Największy spadek kursu euro oraz dolara do polskiego złotego zauważalny był w latach 2007–2008, kiedy na rynkach światowych pojawiły się pierwsze symptomy kryzysu finansowego. Natomiast największy wzrost euro i dolara w stosunku do złotego zanotowano w 2009 r. (wykres 3).

Wykres 3. Średni kurs EUR/PLN oraz USD/PLN

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych NBP (średni kurs NBP): <http://www.nbp.pl/home.aspx?t=/ascx/archa.ascx>.

Wydaje się, że kurs walutowy euro i dolara do złotego pozostaje stabilny, co pod względem atrakcyjności polskiej gospodarki jest zjawiskiem korzystnym. Podsumowując, im bardziej stabilne wskaźniki makroekonomiczne danego kraju, tym wyższej konkurencyjności jego gospodarki można oczekiwać.

Zakończenie

Zapewne większa stabilność makroekonomiczna kraju wpływa pozytywnie na konkurencyjność gospodarki. Jakikolwiek zawirowania na rynkach międzynarodowych oddziałują niekorzystnie na stabilność gospodarki danego kraju. Stąd w okresie ostatniego kryzysu finansowego władze gospodarcze dążyły do ograniczenia jego negatywnych skutków, wprowadzając programy antykryzysowe, mające na celu pobudzenie gospodarki, przyciąganie inwestorów zagranicznych do kraju i utrzymanie stabilności makroekonomicznej, w tym stabilności finansowej. Działania te miały uchronić Polskę przed skutkami kryzysu, a zarazem podnieść poziom konkurencyjności polskiej gospodarki na rynku międzynarodowym. Z pewnością działania antykryzysowe rządu, banku centralnego i KNF miały istotne znaczenie w procesie łagodzenia skutków kryzysu, jednak nie uchroniły polskiej gospodarki przed pogorszeniem wielu wskaźników makroekonomicznych i częściowo jej konkurencyjności. W rezultacie jednak konkurencyjność polskiej gospodarki uległa poprawie, szczególnie w fazie ustępowania kryzysu finansowego.

Bibliografia

Arouri M.E.H., Jawadi F., Nguyen D.K. (2010), *The Dynamics of Emerging Stock Markets*, Physica-Verlag, Heidelberg.

Bieńkowski W., Czajkowski Z., Gomułka M. i in. (2008), *Czynniki i miary międzynarodowej konkurencyjności gospodarek w kontekście globalizacji – wstępne wyniki badań*, SGH, nr 284, Warszawa.

Garelli S. (2003), *Competitiveness of nations: the fundamentals* [w:] *World Competitiveness Yearbook 2003*, IMD, Lausanne.

Globalisation and Competitiveness: Relevant Indicators (1996), "STI Working Papers", no. 5,

OECD, Paris.

Jasiniak M. (2013), *Przedsiębiorstwa krajowe i zagraniczne w Polsce*, Wydawnictwo UE, Łódź.

Koniunktura gospodarcza w wybranych krajach w okresie kryzysu finansowego (2011), MG, Warszawa.

Ljubo J., Vlatka B., Sanja F. (2011), *Competitiveness and knowledge economy*, Proceedings of the International Conference "Economic Theory and Practice: Meeting New Challenges" Mostar : Faculty of Economics University of Mostar, Bosna i Hercegovina.

Miller V., Vallee L. (2011), *Central Bank Balance Sheets and the Transmission of Financial Crises*, "Open Economies Review", Vol. 22, No. 2.

Nazarczuk J.M. (2013), *Wpływ światowego kryzysu finansowego na gospodarkę Polski i jej regionów* [w:] R. Kisiel, M. Wojarska (red.), *Wybrane aspekty rozwoju regionalnego*, Fundacja „Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”, Olsztyn.

Raftowicz-Filipkiewicz M. (2013), *Konkurencyjność przedsiębiorstw ukierunkowanych na zrównoważony rozwój w warunkach kryzysu gospodarczego*, „Economia – Wrocław Economic Review” 19/1, „Acta Universitatis Wratislaviensis”, Wrocław.

Polska 2008 (2008), *Raport o stanie gospodarki*, MG, Warszawa.

Polska 2009 (2009), *Raport o stanie gospodarki*, MG, Warszawa.

Polska 2010 (2010), *Raport o stanie gospodarki*, MG, Warszawa.

Polska 2011 (2011), *Raport o stanie gospodarki*, MG, Warszawa.

Polska 2012 (2012), *Raport o stanie gospodarki*, MG, Warszawa.

Raport o stabilności systemu finansowego – czerwiec 2009 r. (2009), NBP, Warszawa.

Taylor J.B. (2010) *Zrozumieć kryzys finansowy*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

Teichmann E. (2010), *Państwa bałtyckie - reakcja na światowy kryzys gospodarczy 2008–2009* [w:] K. Falkowski, E. Teichmann (red.), *Państwa bałtyckie i Europy Wschodniej. Reakcja na światowy kryzys gospodarczy i regionalny kryzys gazowy*, SGH, Warszawa.

Ustawa z dnia 1 lipca 2009 roku o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców, Dz.U. z 2009 r. Nr 125, poz. 1035.

Walczak W. (2010), *Analiza czynników wpływających na konkurencyjność przedsiębiorstw*, „E-mentor”, nr 5 (37).

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2011 roku (2012), NBP, Warszawa.

Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w 2012 roku (2013), NBP, Warszawa.

Bibliografia elektroniczna

Grzybyk M., Kryński Z., *Konkurencja i konkurencyjność przedsiębiorstw. Ujęcie teoretyczne*, <https://www.ur.edu.pl/file/5676/09.pdf> [23.05. 2014].

Puchalska K., *Kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski*, <http://www.ur.edu.pl/file/16774/7.pdf> [21.01.2014].

Repetowski R., *Konkurencyjność przedsiębiorstw w dobie globalnego kryzysu finansowego*, <http://uatacz.up.krakow.pl/~wwwaupe/index.php/p-e/article/download/279/189> [26.05. 2014].

GUS: http://www.stat.gov.pl/gus/wskazniki_makroekon_PLK_HTML.htm [30.05.2014].

NBP: <http://www.nbp.pl/home.aspx?c=/ascx/archa.ascx> [25.05.2014].

